

УДК 378.126+371.134:004(439)
DOI: 10.24144/2524-0609.2022.51.153-156

Стойка Олеся Ярославівна

кандидат педагогічних наук, доцент
кафедра іноземних мов

ДВНЗ «Ужгородський національний університет», м.Ужгород, Україна
olesya.stoyka@uzhnu.edu.ua
http://orcid.org/0000-0002-7695-6100

ЦИФРОВІЗАЦІЯ ПРОФЕСІЙНОЇ ПІДГОТОВКИ ВЧИТЕЛІВ В УГОРЩИНІ

Анотація. Мета статті – проаналізувати та розглянути поточний стан цифровізації професійної підготовки вчителів в Угорщині. На основі аналізу нормативних документів та звітів угорського уряду та Європейського Союзу, праць науковців виявити тенденції цифровізації професійної підготовки вчителів в Угорщині. Методи дослідження: аналіз і синтез з метою визначення основних напрямів дослідження проблеми; порівняльний аналіз за однією ознакою / за декількома ознаками; виявлення тенденцій цифровізації вищої освіти; вивчення нормативно-правової бази; аналітична інтерпретація та вивчення конкретних фактів і явищ. У статті досліджено розвиток цифровізації професійної підготовки вчителів в Угорщині. Навчання в умовах цифровізації суспільства та набуття необхідних навичок – це ключові чинники розвитку суспільства та економіки будь-якої країни. Оскільки сучасні суспільства та економіки змінюються через глобалізацію та технологічний прогрес, необхідна фундаментальна трансформація освіти та науки у всій Європі для надання знань та навичок, необхідних для зростання, працевлаштування та активній життєдіяльності в суспільстві. Неоднорідність процесів цифровізації вимагає їх осмислення та аналізу для виявлення продуктивних варіантів і, можливо, їхнього активного використання надалі. У даному дослідженні зосереджено увагу на цифровізації професійної підготовки вчителів в Угорщині, яка пов'язана з традиційною освітою та має значний вплив на онлайн-діяльність і процес онлайн-освіти на навчання. Акцентовано увагу на необхідності розробити методи та правила електронних і програмованих методів навчання, які придатні для моніторингу та розвитку цифрової освіти. Актуальність проблеми формування цифрової компетентності у закладах вищої освіти Угорщини є очевидною, оскільки технічний прогрес розвивається у швидкому темпі, а цифровізація вже проникла в усі сфери життя, зокрема в систему освіти.

Ключові слова: цифровізація освіти, професійна підготовка вчителів, онлайн-освіта, інформаційні технології.

Вступ. Навчання в умовах цифровізації суспільства та набуття необхідних навичок – це ключові чинники розвитку суспільства та економіки будь-якої країни. Оскільки сучасні суспільства та економіки змінюються через глобалізацію та технологічний прогрес, необхідна фундаментальна трансформація освіти та науки у всій Європі для надання знань та навичок, необхідних для зростання, працевлаштування та активної життєдіяльності в суспільстві.

Цифровізація (з англ. digitalization) – це впровадження цифрових технологій у всі сфери життя: від взаємодії між людьми до промислових виробництв, від предметів побуту до дитячих іграшок, одягу тощо. Цифровізація активно впроваджується в освітню систему України, що, беззаперечно, вважається сучасним вітчизняним трендом, який набуває все більшої актуальності та значимості в умовах глобальної пандемії та воєнного стану, в якому зараз перебуває Україна. Проблема використання цифрових технологій у контексті реформування системи вищої освіти набуває все більшого значення в аспекті запровадження електронного документообігу у різні освітні інституції та побудові розвинутого цифрового суспільства. Наявність у науковому дискурсі розуміння необхідності цифровізації різних аспектів життєдіяльності суспільства, проблематика використання різних засобів цифровізації системи вищої освіти, активні наукові розвідки, присвячені організації електронного навчання та особливостям його впровадження безпосередньо в освітній процес закладів вищої освіти зумовлюють необхідність вивчення у даному контексті кращого досвіду європейських країн.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Аналіз офіційних наказів та розпоряджень, дають можливість стверджувати, що активна цифровізація освіти загалом розпочалася з поширенням коронаві-

русної інфекції в Європі та світі у 2020 році, та перехід суспільства в умови пандемійного існування. Так, зокрема, акцентовано увагу на організації освітнього процесу для здобувачів усіх рівнів освіти та зазначено, що в університетах забезпечена діяльність віртуальної адміністрації, яка зможе задовільняти усі запити як щодо освітньо-наукових сторін життєдіяльності, так і в контексті підготовки трудових та економічних документів (Special Regulations of the Academic Regulations for Students Applying to the Spring Semester of the 2019/2020 Academic Year [1]; Briefing on the execution of institutional obligations due to the protection against the coronavirus epidemic (Status: 4th of March 2021) [2]).

Аналіз освітніх програм окремих університетів Угорщини, які забезпечують професійну підготовку вчителів, дає можливість констатувати:

- діяльність усіх університетів регламентується низкою документів як на загальнонаціональному рівні, так і у контексті міжнародної співпраці, зокрема, тими документами, які регулюють діяльність країн, що є у складі Європейського Союзу;

- внутрішні положення та акти, які визначають особливості організації освітнього процесу в контексті цифровізації професійної підготовки вчителів, ґрунтуються на документах, якими користуються країни Євросоюзу у галузі вищої освіти («Digital agenda for Europe» («Цифровий порядок денний для Європи») [3], «Systemy edukacji w Europie – stan obecny i planowane reformy. Luksemburg, listopad 2011» («Системи освіти в Європі – сучасний стан та планування реформи. Люксембург, листопад 2011») [4], «Europe 2020: A strategy for smart, sustainable and inclusive growth» («Європа 2020: стратегія розумного, сталого і всеосяжного зростання») [5], «Edukacja i szkolenia 2020» («Освіта та навчання 2020») [6], «Digital Competence Framework for Educators» (DigCompEdu

(Європейські рамки для цифрової компетентності педагогів) [7] тощо.

Цифровізація професійної підготовки вчителів та цифровізація професійної підготовки вчителів в Угорщині розглядається в працях таких науковців як Цюняк О., Буйницької О., Василенко С., Годлевської К., Коварі А.

Мета статті – проаналізувати та розглянути поточний стан цифровізації професійної підготовки вчителів в Угорщині. На основі аналізу нормативних документів та звітів угорського уряду та Європейського Союзу, праць науковців виявити тенденції цифровізації професійної підготовки вчителів в Угорщині. Розглянути можливі шляхи вдосконалення онлайн-освіти, що базується на широкому та ефективному використанні цифрових технологій; застосування навчальної методики, заснованої на використанні цифрових технологій, які є важливими як для студентів, так і для викладачів.

Методи дослідження: аналіз і синтез з метою визначення основних напрямів дослідження проблеми; порівняльний аналіз за однією ознакою / за декількома ознаками; виявлення тенденцій цифровізації вищої освіти; вивчення нормативно-правової бази; аналітична інтерпретація та вивчення конкретних фактів і явищ.

Виклад основного матеріалу. Професійна підготовка учителів здійснюється в окремих закладах вищої освіти Угорщини (найчастіше – це найстарші класичні університети країни), зокрема:

- Печський університет (Pécsi Tudományegyetem University of Pécs) [8];
- Дебреценський університет (University of Debrecen) [9];
- Католицький Університет імені Капо Естерхазі (Eszterházy Károly Catholic University) (Eszterházy Károly Egyetem) [10].

Цюняк О. зазначає, що в Угорщині вчителям надається право викладати у школі після здобуття ступеня магістра. Виняток становлять вихователі, вчителі початкових класів та вчителі, що навчають дітей з особливими потребами; вони можуть розпочати роботу в школі після отримання ступеня бакалавра [11, с. 115].

В Угорщині є три заклади вищої освіти, в яких викладається українська мова. Це – Будапештський університет імені Лоранда Етвеша, Інститут славистики Сегедського університету та Ніредьгазький університет. Професійна підготовка вчителів здійснюється саме в Будапештському університеті ім. Лоранда Етвеша на педагогічно-психологічному факультеті, факультеті дошкільної та початкової освіти та факультеті освіти з особливими потребами [12].

Проаналізуємо особливості цифровізації професійної підготовки вчителів в Угорщині саме на прикладі Будапештського університету імені Лоранда Етвеша (Університет). В Університеті активно працює Центр інновацій, який розробляє та здійснює керівництво завданнями університету з організації наукових досліджень. Працівники Центру скеровують професійну діяльність на підготовку розробки дослідницьких стратегій, виконання провідних завдань адміністрації Університету, що пов'язано з інноваціями, співпрацею з бізнесом і передачею технологій, відповідальністю за сприяння використання результатів досліджень, вироблених університетом. Центр інновацій виступає посередником між університетом і промисловістю щодо задоволення потреб виробництва та суспільства у підготовці фахівців [13].

Варто зазначити, що в Угорщині більшість університетів є вузькопрофесійними, профілюю-

чими. Так, наприклад: Університет Земмельвайса (Semmelweis University) медичного профілю; Центрально-європейський університет (Central European University (CEU)) – єдиний університет в Угорщині, де навчання ведеться виключно англійською мовою та єдиний університет Угорщини, який має акредитацію в Угорщині та США, здійснює підготовку кадрів для політичних та управлінських структур; Університет Сент Іштвана (Szent István University) – спеціалізований вищий навчальний заклад сільськогосподарського профілю; Музична академія Ференца Ліста (Liszt Ferenc Zeneművészeti Egyetem) – провідний навчальний заклад Угорщини музичного напрямку тощо.

Отож, ми зазначаємо: у контексті професійної підготовки майбутніх фахівців (у нашому випадку – вчителів) все більше уваги приділяється міжнародній академічній мобільності, співпраці вітчизняних закладів вищої освіти з європейськими закладами освіти. Саме тому ми вважаємо, що рівні володіння цифровою компетентністю у даному контексті повинні бути максимально наближеними до європейських. Цікавим у даному аспекті вважаємо дослідження Буйницької О. та Василенко С., які пропонують корпоративний стандарт цифрової компетентності викладача університету. Дослідниці виділяють достатній і високий рівні, відповідно до європейських стандартів, які міститимуть по два під-рівні: Інтегратор, Експерт – достатній рівень; Лідер, Новатор – високий рівень. Інтегратор – це викладач, який творчо використовує, долучає використання нових цифрових інструментів, постійно розширюючи їхній перелік. На рівні Експерта викладач творчо, критично використовує цифрові інструменти та технології, експериментує з інтегруванням їх у освітній процес, відкритий до нових ідей. Рівень Лідера вимагає від викладача мати певний підхід, постійно розвиватися на практиці, обмінюватися досвідом використання цифрових інструментів з колегами, аналізувати та враховувати недоліки певних інструментів та технологій. Найвищий рівень – Інноватор, передбачає вміння вибору й розробки нових підходів і методів, вводить цифрові інновації, експериментує з цифровими інструментами, мотивує колег та здобувачів освіти застосовувати їх у рамках певних дисциплін та інтегрувати власні здобутки в освітній процес університету [14, с.6].

Дослідниця Коварі А. розглядає поточний стан Угорщини та вищої освіти в Угорщині щодо кроків, зроблених у напрямку цифрової трансформації [15, с. 229]. Розділяємо думку науковців, що практичне застосування цифрових технологій повинне охоплювати діяльність вихователів і вчителів, а також організацію навчання учнів, розробку навчальних програм, методології передачі знань [16, с.34], тому слід забезпечити цифрове середовище, в якому вчителі зможуть застосовувати методи і засоби цифрових технологій [17, с.9].

Викладений матеріал дозволяє зробити наступні **висновки**, що цифровізація професійної підготовки вчителів в університетах Угорщини, ґрунтується на європейських нормативно-правових документах саме у галузі освіти. Цифрова компетентність (скорочена назва – DigComp) вперше у своєму теоретичному значенні та обґрунтуванні практичної значущості знайшла місце у звіті Європейської Комісії у 2013 році, де було зазначено, що цифрова компетентність – це інструмент, який слугує для: підвищення рівня цифрової компетентності громадян, сприяння політикам у формуванні політики, підтримуючої розбудову цифрової компетентності; планування освіт-

ньо-навчальних ініціатив з метою підвищення рівня цифрової компетентності конкретних професійно-зорієнтованих категорій населення. Модель цифрової компетентності DigComp виступає еталоном для цифровізації професійної підготовки вчителів в Угорщині та формування цифрової компетентності

фахівців. Подальше дослідження обраної проблеми є актуальним і своєчасним та сприятиме запозиченню всіх сучасних позитивних тенденцій в освітній простір України, тому що процес цифровізації вищої освіти в Угорщині вивчений не достатньо.

Список використаної літератури

1. Special Regulations of the Academic Regulations for Students Applying to the Spring Semester of the 2019/2020 Academic Year. URL: <https://www.elte.hu/en/dstore/document/45/ELTE-TVsz-special-2020.pdf> (дата звернення 19.08.22).
2. Briefing on the execution of institutional obligations due to the protection against the coronavirus epidemic (Status: 4th of March 2021). URL: <https://www.elte.hu/en/dstore/document/90/ELTE-JOKT-2021-03-04-EN.pdf> (дата звернення 21.09.22).
3. Digital agenda for Europe. Fact Sheets on the European Union. European Parliament. URL: <https://www.europarl.europa.eu/factsheets/en/sheet/64/digital-agenda-for-europe> (дата звернення 20.09.22).
4. Systémy edukacjy w Europie – stan obecny i planowane reformy. Luksemburg, listopad 2011. Docplayer. URL: <http://docplayer.pl/6565248-Systemy-edukacjy-w-europie-stan-obecny-i-planowane-reformy-luksemburg.html> (дата звернення 19.09.22).
5. Europe 2020: A strategy for smart, sustainable and inclusive growth. URL: <https://ec.europa.eu/eu2020/pdf/COMPLET%20EN%20BARROSO%20%20%20007%20-%20Europe%202020%20-%20EN%20version.pdf> (дата звернення 24.09.22).
6. Edukacja i szkolenia, 2020. URL: <http://ce.zabrze.pl/upload/projekty/2.Co%20to%20jest%20ET%202020.pdf> (дата звернення 25.09.22)
7. Digital Competence Framework for Educators. European Commission. URL: https://joint-research-centre.ec.europa.eu/digcompedu_en (дата звернення 25.09.22)
8. Печський університет. URL: <https://pte.hu/hu> (дата звернення 21.09.22).
9. Дебреценський університет. URL: <https://study.ua/uk/university/debreczenskyj-universytet/> (дата звернення 24.09.22).
10. Кагольський університет імені Каро Естерхазі. URL: <https://studplus.com.ua/vyscha-osvita-hungary-eszterhazy-hu> (дата звернення 24.09.22).
11. Цюняк О. Професійна підготовка майбутніх вчителів початкових класів в умовах цифрової трансформації освіти: монографія. Івано-Франківськ: Кушнір Г. М., 2021. 316 с.
12. Офіційний сайт Будапештського університету імені Лоранда Етвеша. URL: <https://www.elte.hu/en/faculties> (дата звернення 21.09.2022).
13. Innovation. URL: <https://www.elte.hu/en/innovation> (дата звернення 21.09.22).
14. Буйницька О., Василенко С. Корпоративний стандарт цифрової компетентності викладача університету. Відкрите освітнє е-середовище сучасного університету. 2022. Вип. 12. С.1–20.
15. Kovari A. Digital Transformation of Higher Education in Hungary in Relation to the OECD Report. DIVAI. 14th international scientific conference on Distance Learning in Applied Informatics (Štúrovo, 2–4 May.2022). Slovakia, Štúrovo: Wolters Kluwer, 2022. P.229–236.
16. Bacsa-Bán A. Higher education in Hungary in the time of the pandemic. Andragoška spoznanja. Studies in Adult Education and Learning. 2022. No 28(1). P.25–42.
17. Годлевська К. Угорський досвід розвитку цифрової компетентності вчителів у контексті сучасних освітніх реформ / За заг. ред. Г.В.Товканець. Компетентнісні індикатори стратегії «Європа 2020»: здобутки і перспективи педагогічної освіти: монографія. Київ; Мукачеве; Будапешт; Пряшів; Люблін : РВЦ МДУ. 2020. С.135–152.

References

1. Special Regulations of the Academic Regulations for Students Applying to the Spring Semester of the 2019/2020 Academic Year. <https://www.elte.hu/en/dstore/document/45/ELTE-TVsz-special-2020.pdf>;
2. Briefing on the execution of institutional obligations due to the protection against the coronavirus epidemic (Status: 4th of March 2021). <https://www.elte.hu/en/dstore/document/90/ELTE-JOKT-2021-03-04-EN.pdf>
3. Digital agenda for Europe. Fact Sheets on the European Union. European Parliament. <https://www.europarl.europa.eu/factsheets/en/sheet/64/digital-agenda-for-europe>
4. Systémy edukacjy w Europie – stan obecny i planowane reformy. Luksemburg, listopad 2011. Docplayer. <http://docplayer.pl/6565248-Systemy-edukacjy-w-europie-stan-obecny-i-planowane-reformy-luksemburg.html>
5. Europe 2020: A strategy for smart, sustainable and inclusive growth. <https://ec.europa.eu/eu2020/pdf/COMPLET%20EN%20BARROSO%20%20%20007%20-%20Europe%202020%20-%20EN%20version.pdf>
6. Edukacja i szkolenia. (2020). <http://ce.zabrze.pl/upload/projekty/2.Co%20to%20jest%20ET%202020.pdf>
7. Digital Competence Framework for Educators. European Commission. https://joint-research-centre.ec.europa.eu/digcompedu_en
8. Pécsi tudományegyetem university of Pécs [University of Pécs University of Pécs]. <https://pte.hu/hu>
9. Debrecens'kyu universytet [University of Debrecen]. <https://study.ua/uk/university/debreczenskyj-universytet> [in Ukrainian].
10. Eszterházy Károly Egyetem [Eszterházy Károly Catholic University]. <https://studplus.com.ua/vyscha-osvita-hungary-eszterhazy-hu>
11. Tsyunyak, O. (2021). *Profesiynna pidhotovka maybutnikh vchyteliv pochatkovykh klasiv v umovakh tsyfrovoyi transformatsiyi osvity* [Professional training of future primary school teachers in conditions of digital transformation of education]. Kushnir H.M. [in Ukrainian].
12. Ofitsyynnyy sayt Budapeshts'koho universytetu imeni Loranda Etvasha [The official website of the University of Budapest named after Lorand Etves]. <https://www.elte.hu/en/faculties> [in Ukrainian].
13. Innovation. <https://www.elte.hu/en/innovation>
14. Buynyt's'ka, O., & Vasilenko, S. (2022). Korporatyvnyy standart tsyfrovoyi kompetentnosti vykladacha universytetu [Corporate standard of digital competence of a university teacher. *Open educational e-environment of a modern university*, 12, 1–20. [in Ukrainian].
15. Kovari, A. (2022). Digital Transformation of Higher Education in Hungary in Relation to the OECD Report. *DIVAI 2022, 14th international scientific conference on Distance Learning in Applied Informatics* (pp. 229–236). Wolters Kluwer.
16. Bacsa-Bán, A. (2022). Higher education in Hungary in the time of the pandemic. *Andragoška spoznanja. Studies in Adult Education and Learning*, 28 (1), 25–42.
17. Godlewska, K. (2020). Uhors'kyu dosvid rozvytku tsyfrovoyi kompetentnosti vchyteliv u konteksti suchasnykh osvitynykh reform [Hungarian experience in the development of digital competence of teachers in the context of modern educational reforms] / In: *Tovkanets, H.V. (Ed.). Competence indicators of «The Europe 2020» strategy: achievements and prospects of pedagogical* (pp.135–152). RVTs MDU, [in Ukrainian].

Стаття надійшла до редакції 06.10.2022 р.
Стаття прийнята до друку 10.10.2022 р.

Stoika Olesia

Candidate of Pedagogical Sciences, Associate Professor
Foreign Languages Department
State University «Uzhhorod National University», Uzhhorod, Ukraine

DIGITALIZATION OF THE PROFESSIONAL TRAINING OF TEACHERS IN HUNGARY

Abstract. The article examines the development of digitalization of professional training of teachers in Hungary. This study focuses on the digitalization of teacher training in Hungary, which is related to traditional education and has a significant impact on online activities and the process of online education for learning. Attention is focused on the necessity to develop methods and rules of electronic and programmed learning methods suitable for monitoring and development of digital education. The relevance of the problem of forming digital competence in Hungarian higher education institutions is obvious, since technical progress is developing at a fast pace, and digitalization has already penetrated all spheres of life, in particular, the education system. The current state of digitalization of professional teacher training in Hungary, as well as the steps and key factors for the further development of digital learning has been analyzed and considered. To solve the set of tasks and achieve the goal of the research, general scientific methods are used: theoretical; comparative, empirical, comparison by one feature, by several features; translation of authentic literature, etc. The process of learning in the digitalization of society and acquiring the necessary skills are key factors in the development of society and the economy of any country. As modern societies and economies change through globalization and technological progress, a fundamental transformation of education and science across Europe is needed to provide the knowledge and skills for growth, employment and active life in society. The heterogeneity of digitalization processes requires the understanding and analysis to identify productive options and their active use in the future.

Key words: digitalization of education, professional training of teachers, online education, information technologies.